Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЦАЛИН

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 12 АВГУСТ, 1986 ШУ. ★ № 96 (7287). ★ Мах 3 кеп.

ТIехьабусараш боацаш чакхдаккха шу

БОЛХ ЦIЕНХАШТТА ТОАБЕ БЕЗА

Гудермеесе 1985 шера хьалъе йолаяьй биохимически завод. Боьхьонца йистеяьча вай республикин метте гергарчаг Къулбаседа Кавказе а йоккхагIчарех цаI хургьа цу предприятех.

— Керда промышленни обрезу хьалъе йолаяро доккхийн бекхтонхамеи декхарш эттад тхона хьалхашка, — яхаш дуви КПСС Гудермееси горюма шолагIча секретара Хадзарагов Анатолий Владимировича. — Хьалъа иштта йоккха объект хьалъе тхоаитта тIадиллярех доккхад а ду оаха. Хьакхал шо, комбината (дIахо комбинат яхарга вай юхI) сметно-проектни мах кхо бIаь миллионе сомагга яхоьч. Хьалъа хьалхарга аргIа 1987 шу чакхдоаш эксплуатацие дIаяла еза. ТIаккха 1988 шера уггаза врачеша йолаергIа хьайбашта тела лизин яха маьхе продукци. Цу дерригача гIулархаша лакхоь района партийни советски органий бехктонхам. Комбинат еш йолча предприятей болх лерттIа вIашагIтохалгIа, хIара дийнахьа яхар саина балхан лоатта-табелга тха керттерчарех цхьа деккар да.

Анатолий Владимировича белгал ма лаккхара, цунца чакхдалар района кулгалхой советски органий бехктонхам. Комбинат еш йолча предприятей болх лерттIа вIашагIтохалгIа, хIара дийнахьа яхар саина балхан лоаттабелга тха керттерчарех цхьа деккар да.

Анатолий Владимировича белгал ма лаккхара, цунца чакхдалар района кулгалхой деккар. ХIаиае а уйла е еза цхьаьккха хIаман а: хьалъе ял яьлча предприяте болх лерттIа дIабахийтара эш лаккха говзал йола кадраш кийчьелга.

Центрера эттара хьалха ухасса нийсеннарг. Цхьан хенна ухасса болх беш ва массеех бIаь саг, духха маишинаш, трактораш, кхиболу техника. Хьалъьь яьлча комбината ше дIалоацарьга тIъо ергIар совгIа мотт1ег.

Шин дайъча денъалуш да из гIишлор хьалъехара балхан: юхьханца дIатIаэттачох хьалхара зона оал. цига хьалъеш я ергIара а гIоина йола объекташ. Царех цхьаьнне ремонтно - механически цеха шин этаж хьалъетта баьннаб гIишлонхоЙ.

Шиъ тайпара баиззало йолаш ду ухасса балхан: комбинат ше а цун гIоина йола объекташ а хьалъелга комплексно чакхдоахаш да. Города Хасавюрте - болх беш а ергIа а гIоина йола объекташ. Царех цхьаьнне ремонтно - механически цеха шин этаж хьалъетта баьннаб гIишлонхоЙ.

Шиъ тайпара баиззало йолаш ду ухасса балхан: комбинат ше а цун гIоина йола объекташ а хьалъелга комплексно чакхдоахаш да. Города Хасавюрте - болх беш а ергIа а гIоина йола объекташ. Царех цхьаьнне ремонтно - механически цеха шин этаж хьалъетта баьннаб гIишлонхоЙ.

Цу дерригача гIулархаша лакхоь района партийни советски органий бехктонхам. Комбинат еш йолча предприятей болх лерттIа вIашагIтохалгIа, хIара дийнахьа яхар саина балхан лоаттабелга тха керттерчарех цхьа деккар да.

Анатолий Владимировича белгал ма лаккхара, цунца чакхдалар района кулгалхой деккар. ХIаиае а уйла е еза цхьаьккха хIаман а: хьалъе ял яьлча предприяте болх лерттIа дIабахийтара эш лаккха говзал йола кадраш кийчьелга

КПСС XXVII СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

НАЬСАРЕН АХАРХОЙ КОТАЛО!

Шийталагіча пятилетка хьалхарча шера 8210 гектара тіа шоаш хьалхседь ка бола ялат сихен дикеи чуийлад Назрановски района кхъхьегамхоша. Хіара гектара тіара 30 центнер дьккхад, планагіа хиннар 19 центнер долаш.

Вашtіехьдьннад 12650 тонн ялат паччахьалхченна діадала, планагіа дохка доагіар 4000 тонн долаш. Хіьта аьттув баьннаб фуна лаьрхіа мел эшар совхозиий амбарашка діаотъаде а.

Иштта да Наьсарерча ахархоша КПСС XXVII съездо хьалхашка оттадь деххарш кхоачашдеш луш дола жоп. Тахан оаха кепатох наьсархой из толам баккха вашtіехьа мишта дьаьнад гойташ йола материалаш.

Дика хьувьхьам кхебаьб ужк шера «Назрановский» совхоза кхаш леладераша. Хьатіадоагіача шера дика хьувьхьам кхебара хіанзе а электрик М. Тебоев «Ворох» яхача кіа пІендеча установка электропроводкага хьожаш латт.

Р. АУШЕВА сурт.

Мохк кхачанч Іалашбара

Карарча шера кх бола ялат хьалхседеча, из паччахьалхенна дохкача Назрановски района кхъхьегамхоша карантьдьнна пІулаьлча Іаьнда дуьхьер дийкар тха корреспондентка КПСС райкома хьалларча секретарга А. А. МЯКИЕВГА.

Корреспондент: Ахьыаб Абукарович, райони кхаш леладеришь бокхса толам баьккхаб. Мишта лерхІ оаш из?

Фу бахьан де Іёадахача шерашка дьккхачуп дуккха дукхагіа уж кхаш ка бола ялат дехкхар?

А. А. Мякиев: Хіан. Бакъда, КПСС XXVII съездо решениеи кхоачашъеш райони кхъхьегамхоша докккчиъ хьайда долеи практически толамаш дехкар.

Корреспондент: Хьоне хетачох малагіча пІулаьккша кхочийтад шо уу толамешка?

А. А. Мякиев: Цкъа дале, КПСС ЦК Пленумий, КПСС XXVII съезде решениеи Іалъамате чІоагіа дегаш аЙденна тІамІкай районна кхаш леладеришь. Советски мохк экономически дегІабоалабар сихдара йолча цІенша, оча перестройкаша нехха нна сообьакъхьа, хьинар айдаьд. Партеи правительствеи хьалхашка оттадь дехкараш дуьщеш массе а районе боахмашкха партийний бюллоЙн собранеш хиннай. 1985 шера гуроно дукхагіа бокхса теркам тІабахийтар агротехнически бокъонаша діа ме деххара ка бола ялат диккеи шиъ хенкъьан діаделаш кеч кхера. Хіьта цъьадоуча кхашка діадийра из интенсивни технологи юкъе а Іоаьлеш. Кхъхьегаме дисциплина лакха йоларш, шолаЙ бакъонаша кхетабеш болча механизаторашка, специалисташа тІехьа ца доаЙийтаеш чакхдаьхар кхашкара бахлаш.

Цъьабахьаь, уух шера тІехьа яьнкача бІьсьтено хоттам толхабарах къьастта йокхха уйла тІабохийтаеш чакхдахитта дийзер дегІадоагіча ялата де дезаргротехнически пІулаьккха. Хіара кхайна диагностика йир эшар фуд хьожаш. Боахамий партийни организацеши специалисташ оарцІабьлар оса-рах тІама юкъе а доаЙаш ялат дегІадоалаьдергдора комплексни мероприятеш чакхъьара. Хіьта минерални удобрени, сІа, гербициднаш ма могта пайда а эцеш кхоачашйр ерриге агроприемаш. Ишта йоакхо ярах лакха хъуьхьам болеш ахьнинар 8210 гектара тІара ялат. Из чуийлад хіарехе тІара 30 центнер а йоакххеш, планагіа хиле доагіар 19 центнер діаяхоачар ду хіама тІера це доалийтаеш ялат чуийла доакхача. Царел сонсеи кІи-марса балхаш деча тІехьожам доатабеш хиннай хенкъа Советий депутатийн тІехьожамаш коллективаша, ма-медицински учреждениейн торгови предприятейн вакалаш а хулер кест-каста кхашка бакъа кхетаргдора а шерашка эшарашка хьожаш.

Корреспондент: Шун райони республике а эгтера духхагіа хьалхіаш хьалкхеерех я. Мишта хургбе аьнна хет хьона цар хьувькъан?

А. А. Мякиев. Хіан. Хьажкіий хьувькъам чубахьаш дерригга низаш оерцеІдаьл дергда тха. Хаоттамо дувьале ю. Томараш еш латтача хьажкіашта іаткъай йокъал. Цунга зе ца дайтара шоай низ діахоачар дика механизаторийн. Минерални удобренеша подкормка еш, оасар діадоакхаш, кхы тІа эшараш деш дукха балхаш дика, совхозашка. Тхо тІейша, де хьажкіаш дика хьувькъарзнікерех.

Корреспондент: Асхьаб Абукарович, діахо а духхагіа йлат дакхкхара ? фу уйла ІоІаш ба района кхаш леладераш?

А. А. Мякиев: Хіан. Хьажначох кхоачаш а хиннеи Іе дера долаш дец тоо, тІейша шолаЙ кхоачашйр партийни организационни совозаш кхъхьегамхоша коллективашка дьаьча балхий анализаш еш дьаьт. Уж ю кагрігдьнна дика пІулаькаш діамІоаргдора, керда лаьхьанаш яхара ийсделийте кхоачамбоацаршш діадезара. ЦКПС ЦК июньски (1986 ш.) Пленума решенеша діа ме деххара цу проблемашта хотаь КПСС райкома планум хилар уьх денийлаш: «Шийталагіча пятилетки мехка ялат духхагіа хьувькъарзни ялата-фуна ресурсаш духхагіа хилийтаеп де дезарех а болаи КПСС ЦК СССР Министрий Советан тІейша соцам кхоачаш е беш, мохк кхачанца бисза Іаламбара яхы тІа хьинарей кхъхьегергда района коммунисташа, кхъхьегамхоша.

Интервью ййцер С. АУШЕВ.

ЭРГАЛОНИЙ НАЬКЪАГІА

Хоши ма хиллара, тха боахамо толаме кхоачашйр цхьайтталагіча пятилетка заданеш. Из толам ши-шегІа хьахилансар. Діаяха пятилетка йолалуча шерашка тха совхоз дика цІи йоаккхачарех юкъе пастбищ ниидалаьцар, хьалхашка латтар духха хьалонаш, тайп - тайпара проблемаш. Уж ерригаш юкъа эттача духхагіа кавказ лоаде дезаргдар. Хіьта лоацца дийцача, тха боахам тІехьабуса-чара хьалхазатташий муґлашш, Іаьттар баьхьа дар оаха ханнашхьи ниййсен кертера лостемаш белгалдар — лаьтта леладереи хьайбаш леладараи культура лаьхьа-ру, дикагІойла опытах, Іилманеи техникан керддаьрех творчески пайда эцар. Цунах хьалхенаш ерриге пІулаьлаш ма-терални, Мишарельин удовлетворенеша подкормка еш, оасар діадоакхаш, кхы тІа эшараш деш дукха баьхьа дац, совхозашка. Тхо тІейша, де хьажкіаш дика хьувькъарзнікерех.

Корреспондент: Асхьаб Абукарович, діахо а духхагіа йлат дакхкхара ? фу уйла ІоІаш ба района кхаш леладераш?

А. А. Мякиев: Хіан. Хьажначох кхоачаш а хиннеи Іе дера долаш дец тоо, тІейша шолаЙ кхоачашйр партийни организационни совозаш кхъхьегамхоша коллективашка дьаьча балхий анализаш еш дьаьт. Уж ю кагрігдьнна дика пІулаькаш діамІоаргдора, керда лаьхьанаш яхара ийсделийте кхоачамбоацаршш діадезара. ЦКПС ЦК июньски (1986 ш.) Пленума решенеша діа ме деххара цу проблемашта хотаь КПСС райкома планум хилар уьх денийлаш: «Шийталагіча пятилетки мехка ялат духхагіа хьувькъарзни ялата-фуна ресурсаш духхагіа хилийтаеп де дезарех а болаи КПСС ЦК СССР Министрий Советан тІейша соцам кхоачаш е беш, мохк кхачанца бисза Іаламбара яхы тІа хьинарей кхъхьегергда района коммунисташа, кхъхьегамхоша.

Интервью ййцер С. АУШЕВ.

БЕХКТОКХАМ КХЕТАБЕШ

Парте XXVII-ча съездо, КПСС ЦК июньски (1986 ш.) Пленумо кхарарча пятилетке геттара доккхий дехкараш оттадьадь мехха юртбоахама кхъхьегамхошта хьалхашка. Хіара гектара тІара чуэца ялата хьувькъа алсамбанкхара, дунга діадодар лоххара кхъьстта теркам тІабохийт.

Партеи правительствеи хьалхабьаькхача наькъа мутІахьа а болаш, шийталагіча пятилетка хьалхаш-а цу ялата дикача хьувькъамца белгалдаккха социам бир тха «Назрановский» совхоза кхъхьегамхоша.

Лаьрхіар кхоачашдар духха соахха гурахьа Ведна ергіра цюай тарочаш оаргіаьхьа кхъьхийтар. Даьр довиэар. Кхаш леладераш тІадбугаш дика хьийкъар ялат.

Гектара тІара чуэхьача ялата боярам кІи-марса балхех а тІишша дар. ЦІий хаина хьувькъам чу ца бечу, ди ме доал боарамаш тІекхаччаш, чуэцача хана кашшара кхай тІа Іолегаш дов мегар ялат. Цудухьа из чуэцара балхаш вІашtіехьдахара кхъхьегамхоша тІабахийтар оаххара тІабе-хьожаш, партюмо. Оарцігбіахар коммунисташ, активнасташ.

Ялат чуэцара комплексни шин отрядаш вІашtіехьалар, цар дергдоача балхаита дьаьрхіа план а оттаеш. КІи-марс дилабалбеча шин ды ялата ялат чуэцача дакъа-йоаккш хургбаш хьаьчуэ а бан, белгалдьаккхар хіарехе де дезар.

Наха кхъьс идеологически шин отряд

СИЙЛЕ ХИЙЛА ИЗ ЯККХАРИЙ!

КАРАГІДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБЕ ЙИШ ЯЦ

КПСС ЦК июньски (1986 ш.) Пленума, СССР Лахкхьарча Совета сесце решенци лет тІара въоабал а еш, Советски Союза къхьегамхошка КПСС ЦК-е даьча кхайкарала жоп — а луш района юрта боахам дегІабоалабора темпаш снъхьяр, дерригача балхий дикала эффективности лакъъара шоашкара ма хулла домкхаІа даьча юкъъера Іерташ низ ДІакхоатер ду тха объединенче къхьегамхошка. ХІъхьта дина къхкхамаш а тойт. ДІабахача зорпІ бетта план 547 эзар сом долаш, 585 эзар сома тайп-тайпара ГІулакхаш даьй районна боахамашта. Ишшта план 53500 тонн долаш, совхозий кхашка ДІаехьай 70514 тонн органически удобренеш, дуп совгІа ма-нал дукхагІа йолаш 32472 тонн кхашка а тайсай уж. Минерални удобренеш план 5900 гектара тІа тайсаЙ, план 5800 гектар йолаш. Культурно - технически балхан дан юртбоахама культурашца ДІае кнйчьаьл планаш совгІа 150 гектар йолаш, ГІиъ бІаь гектар лаьтта, оасара, зене йолча садоахача хІамашта дуьхьала 7855 гектара тІа молхаш йийтаЙ, план 7500 гектар йолаш, и. кх. дІ.

Уж толамаш дахийтад воагІаш Я. Татриев, М. Гайсанов, трактористаш А. Тумгоев, Х. Борсхиев, И. Оздоев, Х. Картоев, Б. Беков санна болча юрмаш хаддаза за тІехкхоачашъеш къахьегача наха.

Минерални, органически удобренеех пайда а эшаш юртбоахама культурашца кхеета интенсивни технологи юкъейолаІелла минута лел, ши гІулакхо мел пайда бу дувца безам ба. Масала, совхоз-техникум. Ухъаза минерални органически удобренеш ихьана а тоссаш интенсивни технологех лаьтта хьаьдаьча 150 гектарех хІаране тІара 44 центнер ялат даьлар, хІъхьта из болх ца баьча, минерални удобренеша подкормка ца ьча кхай бІаь гектарех хІараненаа тІара юкъера лаьрхІача 20 центнер. Цу тайпара уж балхаш ца дар бахьан долаш чу ца дахьаш 140 тонн ялат десар. Кхы а цхьа масал. Цу боахаме интенсивни технологех мукх ДІабийнача тІара гектара тІара 31 центнер ьлар. ХІъхьта совхозе ГІолла чуйІдар юкъера лаьрхІача 25 центнер мара хІъдаизар.

Хьалха хадданза критика йора «Экажевский» совхоза ялата метта дуп хІашка оасар кхеду, яхаш. ТІехьарчаьнга хана цу хьакъхьа дика хувцамаш хинна цу боахаме. ВІаьстан кхаьс дерригача 1800 гектар ялата дай маихаш даьлар, лазараша, оасара духьала дохьажхинкаш техар, цар боарна нийса ххоачаш ца бей. Шийтта хаьнаьха минерални удобренеша подкормка йир. Цу духьа оасарех ціена долаш болх бе Іомабаь кагирхой. Царех цхьабараш шоай хьехамаца лоаттааеча яхье цкъаза хьалха а бувІ. Иокхий еш я на нар ишшта дика хьокхамаш гойташ хиларах. ХІанз цо Іомаеш я Алиева Луруза. Шийна хоша мел Лар дІахьех А. Богатыревас. Луизайна. Тергина рабза а я из цун хьинара, балха тІера хилара.

СУРТА ТІА: «Ворох» яхача агрегатаца ялат цІеидеш боахк А. Богатыревах (аьтхьаръяр) Л. Алиеван.

Р. АУШЕВА сурт.

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Назрановски районна къахьегамхоша дика чакхдаьккад ка бола ялаташ туьлар. ШанкхІа пи хинчьа тайпара бокхча хьувкъам чубенаб цар. Планах 19 центнер мара йоацача хІара гектар тІера 30 центнер кІан мукхи дальнад. Паччахьалкхенга уж культурашца йохкара пхи 4 эзар тонн яр, хІъхьта бокъонца ехкар 12,6 эзар тонн я.

Къахьта хьинаре кхаьхьийгар «40 лет Октября» яхача совхозан коллективо. Цу боахаме хІара гектар тІера 36 центнер гурахьа дув ялаташ туьлийад. Планах дохьа на дезар 1200 мара доацача паччахьалкхенга дехкад 5 эзар тонн кІан мукхи.

Сево новкъостал дахь уж толамаш даха? ЭгІара хьалха ала деза боьккха хьувкъам чуоа аьтула бокъар ялат ДІадувча хана масса дошар ГІулакхаш дина а шиЙ хьинаьха а чакхдахаро. Ялат ДІадийр а 8210 гектар йолча майдан тІа. Цох 1000 гектар интенсивни технологех, Цу тайпара ДІадийначча кІинно районе юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 40 центнер ялат делар. ХІъхьта «40 лет Октября» яхача совхоза Т. Бекова кулгалдача отделене 120 гектар йолча майдан тІа — 58,4 центнер.

Ялат чуэнача деноашка районна механизаторий девиз яр: «Кхай тІа цхьаь цхьа ка ма бина». аьнна. Ялат довздоацаш кнйчъькар комбайнаш, тернам тІабахийтар уж гермегичнаш хьинаьха. Ахалел духъагІа дола ялат цкъа хьекха Іо а дилла, тІаккха вардар. ХІара кхай тІа районна халла ду тІахьокъама комитета председателга даьха а лоацаш. контрольни обмолоташ йир.

«Хьувкъам-86» дикагІболчу комбайнерий цІераш яха лов сона. Уж ба совхоз - техникумера Г. Хамхоев, А. Хамхоев, В. Хамхоев, «Экажевский» совхозера Х. Дудурнев, Т. Гайгов, А. Угурчиев. «Назрановский» совхозера Т. Торшхоев, Хь. Торшхоев, Ч. Оздоев, духъха а кхьабараш, Цар хьинаро новкъостал. Цу даьл уж юртбоахама болхлоцита хьалхаьнка латта планаши социалистически денхараш ши тІехьокъавандеш.

ХІанз кхаьл леладераш хьатІадоагІача шера хуургбогча хьувкъама ларда йоллаш ба. Кхаьна ДІахьийтай минерални удобренеш. Из болх кхьчьарел хьинарела бу «40 лет Октября» яхача совхоза коллективо. ДІадеш нийчаь фу ланка кондици йоллаш, цхьоалаІчеи шоллагІчеи классага да. ГІаьхьа 16 500-2000 гектар ма интенсивни технологех ДІадеш.

М. МАРТАЗАНОВ.
Назрановски РАПО иертгера агроном.

«Назрановский» совхоза хьатта болхло а йолаш, дукхаха шерашка кхьахьеташ хьайоагІа Богатырева Аби. Цуьна хьабе ца хоош цкъаьнка тайпа болх бац боахаме. 25 шу совгІа ха я из цига балха йола.

Боахаме нІезига бац цо Іомабаь кагирхой. Царех цхьабараш шоай хьехамаца лоаттааеча яхье цкъаза хьалха а бувІ. Иокхий еш я на нар ишшта дика хьокхамаш гойташ хиларах. ХІанз цо Іомаеш я Алиева Луруза. Шийна хоша мел Лар дІахьех А. Богатыревас. Луизайна. Тергина рабза а я из цун хьинара, балха тІера хилара.

СУРТА ТІА: «Ворох» яхача агрегатаца ялат цІеидеш боахк А. Богатыревах (аьтхьаръяр) Л. Алиеван.

Р. АУШЕВА сурт.

ХЬАЛХАЛАТТАРЕХ ЦАІ

Уж шера ка бола ялат чуэцача деноШка эггара хьинарела хІъхьокъачуьнга комбайнера цІи яккхара аз шийга дийнах Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза директора Беков Мурада йаалла уйла а це ешаш аьлар:

— Хенташ ва ІнІсайца ниЙсвала низ дІакхоачаргболаш механизатор ваш тха сосавза.

Са цунце кхмаьл хул партком секретара кабинета. Кінмарса хена шоаттеп кІиранен деноШка салоІнига дага це доаглаш, уж шера дика зьувкъаьлла ка бола ялаташ цъьакхе тІаме ца дойташ сихьа дикен чуйІа дакхкарар къахьийгача комбайнерех цаІ ІнІса яр, ГІуйрайна са зьавмалела гІоне сайрийна болд къоалабаллаца болх беш хинна цер комбайнаш. Лоацача юкъа ерьда даьккад шиъм дІа взар гектара тІара ялат. Кантышева вовй совхозе 501 тонн даьккхад из. Цул тІехьаІга шиЙ «Нива» «Экажевский» совхоза дар чуэцаш хинна. Цига а цхьа бІаь тонн совгІа кІа ьырдад ІнІсас. Берриге баь болх дІалаьрхІача кхо сезонн нохчийн механизаторех цо.

— Цхьан дийнахь це соцаш болх бир ІнІсай комбайно, — йоьл совхоза пяртхома секретара Батыева Хьасена. Хьа ьукхо миссел ялат арда инз дІакхоачаргаш цъьанна а комбайнера.

Сона хьалхаьнка вагІа шоозтхьа совгІа ха йолаш, маьлхан мизон юкъа тІара бос хьатара баь механизатор. Из вагІа къовлеанна я цун маьженаш. Из санна, гІоран сибатан долчча сагат дика кхиа ера оалаш хиннад вей дахьа. Масе е хена наха сий деш хиннав хььалаьнга къаьстина вар. Сохьта ІнІсайца ишшта вешаш саг ва Сайда ІнІса а.

Мишта боаккхаенний Кантышеера из сийле — уж дунен тІа эггара боаккхаІа маг бола хІама?

Кхоачаш дъ шу дьаьна хиннабеч ІнІсай цун де къалхаьна хена. Нана ІайІдеп ше ниЙсвинна из а цун Іамагіа йола Мадинат а хьалхъебе безаш. Шолий ТІой-Юрта механизаторий курсаш къайІлачча деца вода ІнІса. Цул тІехьаІга 1974 шу хьатІакхачалца ДТ, МТЗ яхача тракторашца болх бу цо. ТІаккха комбайнерий курсаш йоаьх. Цу хана дена кІи-мирса балхаш чакхдоахача хьинаре къахьегаш хьавоа-га Кантышев. ТІаьхьа цхьа шу дІа а дечйтедац. Бокъке тоаьш цо боаккхаІа. Ишшта ма-кхай цо шиЙ сийле, ишшта хьаьнгача къахьегаиго кхы а хозаддаь цун сурт.

Механизатор а хинне ІнІса дІаваллаелла цун хьежамаш хиннаб Ахучев Байсолт, Дзауров Осман, Баркинхоев Ахьмад, Терканиев Ахьмад. Цар шийна хьийга ишь ъьа а лаьцца дІавахаш из. ІнІсас дег ТІера баркал йоах цу халача хана шийна новкъостал дахьа механизаторшта.

— Ухъ шера цъьан хана шиЙ хьежамаш хиннача Дзауров Османица социалистически яхь лелаеш хиннав ІнІса. — Цъьабакъда, хьалха ученнеч ваьнна, боал воалаьккхаш ГІолла парткома секретара Батыева Османа — 390 тонн ялат ьырдад, шиЙ норма дика е ІнІсалоачаш а ешаш.

Кіи-мирс хьатІакхачалла йоІча юкъа эшашца хана трактористе хулаш, юрта боахама техникца тоае елача деношка йоьлаІчеи разрядаш слесарен электросварщикен де доза балхаш а деш хьинаре къахьегаш хул эъь, эздел долч, дІавтотеи механизаторштеи тІакхувш волца ІнІса.

Ираза вахар хьелеха саг ва из. Цхенда санна хІема ъьадера тІера я цун цІеннена Пъьлівмат а. ІнІсас шиЙ комбайн тоаеве деношка новкъостал деш хул из а.

Цу шинне хьалкеду Хади, Хасмагьмад, Хьава, Адам, Эсет, Хьаьи яхаш цераш бола бе-реш, Царех цъьадераш деше дегІа, комаш кастта цига гІорг-болаш ба. Даьи наьнен дар санна ираза хуургда аьнна зет цер вахар а.

С. СУРХОЕВ.

Партийни вахар: коммунита нравственни декхар

БЕРКАТЕ ШУ

Геттара докхкий толамаш доахаш хьабоагІа уж хиндерга тха «Назрановский» совхоза яхаш леладераш. Лоацаца юкъа чудера даг низ, хьинар кхо да деш кхъьхийта шоаш яхедаь соахка ДІадийна на бола ялаташ. Уж ГІадбугаш дика хилар хьувкъам а. Из юкъера лаьрхІача 28,4 центнер даьлар хІара гектара ТІаре, е соахка чуйІца хинначул 9,4 центнер дукхагІа. Кіа къахьета дина хьийкъар. Из хІара гектара тІара 30,7 центнер чудера. Цу ГІулагІа: кхо йиш хилийтар совхоза къахьегамхошта план 1350 тонн, социалистически декхар 1460 тонн йолаш Даьхенна 4000 тонн ялат ДІадала!

Ишшта уж толамаш дахийтараш ба эггара хьалха тха толашагІа бола кхаьи леладераш Дзауров Жаббаьлиг, Новгі-Пагіай АССР Лаккехьарча Совета депутат Ужахов Мувса, Мержоев Султан, Цечоев Мурад, дукха кхъьхарам.

Ухъ шерарча хьувкъама соахка чах кхаьи мукхъадаха долладаьча хана денз лард йолла бе-лабелар уж. Агротехника ерриге бокъонаш лора а еш лаьтта аьха, йокхий гаьлаш Новгі-Пагіай АССР Лаккехьарча Совета депутат Ужахов Мувса, Мержоев Султан, Цечоев Мурад, дукха кхъьхарам.

Ухъ шерарча хьувкъама соахка чах кхаьи мукхъадаха долладаьча хана денз лард йолла бе-лабелар уж. Агротехника ерриге бокъонаш лора а еш лаьтта аьха, йокхий гаьлаш Новгі-Пагіай АССР Лаккехьарча Совета депутат Ужахов Мувса, Мержоев Султан, Цечоев Мурад, дукха кхъьхарам.

Ишшта уж толамаш дахийтараш ба эггара хьалха тха толашагІа бола кхаьи леладераш Дзауров Жаббаьлиг, Новгі-Пагіай АССР Лаккехьарча Совета депутат Ужахов Мувса, Мержоев Султан, Цечоев Мурад, дукха кхъьхарам.

Ишшта уж толамаш дахийтараш ба эггара хьалха тха толашагІа бола кхаьи леладераш Дзауров Жаббаьлиг, Новгі-Пагіай АССР Лаккехьарча Совета депутат Ужахов Мувса, Мержоев Султан, Цечоев Мурад, дукха кхъьхарам.

ДОШ ГІУЛАКХАЦА ЧІОАГІДЕШ

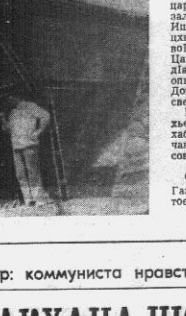

Назрановски района «Маяк совхозе кІанзга баь шоай дехкар дизза ткоачаш а деш, хьаьмала къахьегаш бола нах. Цаьрех дувцаш совхоза администрацце а, партийни бюро секретара Измайлов Руслена а, кхыча активисташа а массане эггара хьалха цІи йоаьхь шоай динагІволча механизатора Бутурганов Тузана Музмадал. Хьинар долаш, балха говзал лаьра йолаш саг ва Мухьмал, тоъал а цун балха стаж а. Тиъьам дичагІа шу да тес-нинкеца цун хьошалп тоссаделна, хІъхьта тахан цъьакхха тайпа трактор, комбайн, жатка ши цунна ца йоазаш, цунна боьк бе могІдоацыш. Цудухьа из тоаеш болча слесарий цул дикагІа ноакъост ваш. Дахм а кийча ва из шиЙ новкъоста дагІуа хьаллацц, ага оагІап хувцача шийгара доагІа гІо де.

— Иттагіа шу да Бузуртанов Мухьмад тхо долча балха вена, — яхаш дувцаш пяртбюро секретара Измайлов Руслена. — Цу юкъа ше дикагІа оагІотарьяьа вовзийтар цо. Дика спецциалист, тешшаме новкъостий гІулаьхх дог лаза саг ва из. Кхай тІара хьувкъам чуэцача, доахан пеатгадеча фермашта доахдоо хьатІоазача, и ххашка удобренеш тоовча Мухьмада пеллю агрегат бІардІагІорхкиларах бІубол.

Гайпа сатуя тха, пертгіа болх

Из ишшта хила Іомаьвар, шиЙ говзал караерзае цуьна гІо дъьр ва гаьннарча Караганинск областера «Буранский» совхозе хІанз а тІехьа къахьегаш вола, цун эггара хьатІара хъьхьма хинна Осипчук Павел. 23 шу хьалха дер из. Цу хана цъьакха балха говзал яцар Мухьмада. Къа шера хьийкар цуьна хьежамаш, цул тІехьаІга цуьна юкъ па йоалийташ пайда эц эяба, бІаьсти юв культурап дІаеш ца ьаьста боахача хана ахаш-ка тувсаШ, подкормка еш. Цар санна гІулаех вІаштІехьдакхха деза кхыча совхозанга а.

Кхай тІа тессача минерални удобренех хІара килограммо йиъ килограмм хьувкъам тІакхетіг. Из хъьхоьх Іилмаихоша даьча тохкамаша а. ХІъхьта тха районе миштад? Масала, шекара сиендаш. Уж «Назранов-скій» совхозе тессача ХІара килограмм удобренеча 4,2 килограмм кхуэкай я. ХІъхьта «40 лет Октября» — 4,1, «Экажевский» — 3,7, «Маяк» — 2,9 килограмм. Хьэпаргда вай ялат. Из «40 лет Октября» совхозе кхай тІа тессача ХІара килограмм минерални удобренена 3,6 килограмм мара ца кхоачаш хилар, «Экажевский» — 3,3, совхоз-техникуме — 3,1, «Маяк» — 3,09, «Назрановский» — 2,7.

Цу сурто хьахьоех хьувкъам яхь а алсамбакхха хІара боахаме таро -йолгіа. Эпиар — минерални удобреиеех дикагІа пайда эиар. Карагіадьнначох кхоачамбаь ІнІс йиш йолаш — ха ці хІанзаръяр. Цунна хадданза тІахьех партех правительствах.

М. КОСТОЕВ,
Назрановски «Сельхозхимия» РПО председатель, экономически Іилмай кандидат.

цул тІехьаІга цун рекомендацеІга зІаммга саг вахийтар квалификации лакхъара курсаш-ка. Дукха ха яьалеъка шиЙ зьавкхачан а хьалхаьлъалар ъьона механизатор. 1974 шера «Социалистически яхь котвальнар» яха Знак ялар цунна, хІъхьта цъьакха цІяв шу дьална — «За трудовую доблесть» яха медаль.

Казахстане ше волаш, ДІаьбабабь Берката къахьегама ниъ дІакхоьхо цо. Сурхотіа ве-за хьа а вена, «Маяк» совхозе болх бе волавеача. А. Ьысала, наьаца барттоаш, къинаре хьа-ъьегаш волча Мухьмада дукхазза тиънной сийлен грамоташ, баркалла яьзад, ахчан премеш а маьхера соагІаташ а тиънна. Цо эггара дезагІа ю поарта соагІат да шийна совхозе администраце енна «Сеременда яха радиоприемник.

Ца зувш битабаш боахаме цо беш болча общественни болх а. Вахаре денале позицн лувцаш волча коммунист массехка хержав районни а юрта а Совета депутатепа. Из общественни. декхар кхоачаш-деш ва хІанз а. Цхьаьнга ала Іама доацаш кхоачашду цо шиЙ депутатун декхараш, йоагІаш йола йоаьхо ю юрта бе-хача наьха наказваш кхоачашдера а. Ишшта, цо хьинаре дарбанеш а. Ишшта, цо хьинаре дарбанеш а. Ишшта, цо хьинаре дарбанеш

Школьни реформа — массане юкъара гӀулакх

ЭГГАРА ЛОАРХІАМЕГІДАР

Юкъарера дешарен профессионални школан реформа кхоачашъара дечех дуьц Нохч-ГӀалгӀай АССР професионально - технически образование республиканскин управленне начальника КучеровАлександр Егоровича.

— Александр Егорович, мишта кхоачашдеш оаш реформа керттера денхараш? Цу дахьке малагӀа кхоачашбоадараш да?

— Уьш тӀехьхьарча хана коллегиг заседанешка духха-гӀа дуьц реформас ӀадехараниканкӀа кхоачашдина тера дешара заводской куьгалхошта гӀо дергдола темаш йоашхьа дола дешаш. Учлищай болхлоште хеташ семинараш хул, профтехучилищай болх эргабаннахара темахь консультацеш ю, кхиболча мероприятеш чакхбоьх. Ӏилма учреждененшпара, дахкеча дешара замедненшпара, школашшара бувазмаш ч!оагӀденнад, дешархошта та а кхиче болхлоште а комнью-терни говзал ученыгӀта тоаденнад. Кхы цхьаьнха а дина хӀама да тха балха тӀа. Тхо кийчуьн да «Программни управленни йолча станоний а маниулуторий а наладчик», «Электронно - вычислительни машинаш операторе» яхь а кхиболча а кердача профессех болхлой классга ю-на тӀехье кийчье. Парна эшап йола дешара - мастерийалин бола тхаьш лаьтт хӀанз. Иштта, СПТУ-3 базонн предприяти йолча «Красный молот» завода новкъостагӀа цӀа дислокеш кинадеш. Тхаьша кийчуьн. Профтехучилищап яьха боаларех дичьлагӀолча дахьо шиъ а духгарйоча а профессеи кадарезаш.

— Йезара обеспеченно материальни база тоаяра деш фуд?

— Уьш тӀехьхьарча шин шера республикерча училищапата ййшай балаьлаьте дуьхьа оборудовани, юртбоахама а медикоративни а техника. Базови а кхыча предприятей а заявкех беш бола боаь, цун номенклатура динка шерьенай. Лаьрхьіа теркам тӀабохийт оаха Ӏилма - технически прогресс діадехача тайпана промышленности отрасслешта эшап бола квалифицированни болхлой кийчбара. Кхаьстта дина латт из болх №№ 2, 3, 7 йолча училищашка. Ділдахача шера хьалъьяй № 12 йолча СПТУ-на лаьрхьа 600 дешархочоа моттиг йола дешара кердо корпус. Уьх шера йисйоал Аргунерча № 30 йолча училищана еш йола комплекс, № 1 йолча спецучилищна лаьрхьіа хьалъьяй я юкъарча школа здани.

1987 шера хьалъьяьрча Нохч - ГӀалгӀай АССР жилищно - коммунални боахама министерстван кхаьрата переподготовка яра 720 моттиг йолча здалей бӀарчча комплекс, № 1 йолча спец. ПТУ-на лаьрхьіа чубагіа ца. Базови предприятешца цхьана дийца дьхинад Гудермесерча № 8 йолча СПТУ-на, цигарча биохимическа комбината лаьрхьіа болхлой кийчбергболча № 28 йолча а кердо хьалъе есача а учлищай комплексай проект оттаяра а уж хьалъяра а дешаш. Нохч - ГӀалгӀай АССР бытовой ГӀуланхаза дара министерствана эшап бола болхлой кийчбергбола, хӀиллице-химараш хьалъьяьрга.

КарагӀадьянначех кхоачашбоацаш, идейно - политически а политико - воспитательни а кхетам балдара кердо формаш лохаш да тхо.

Профтехучилищай выпускникий профессиональни кийчо динагӀа хилийтара №28 йолча училищана кердо токарни станоками ййшай, № 4 йолча училищана хьуьнарий-политически а нравственни а кхетам балдара болх тоабар. КіоагӀа а нийса ник1 лаьца а Ӏомаева общественни дисциплинашца хуръбогіча болхой карашна выходе маркси-систско - ленинскн мировоззрени, советски патриотизма а социалистически интернационализма а оанализ. Дешархочоа КіоагӀа а дика а довзийт оаха училище яьккха вавьнаҷул тӀехьагӀа. Болхдо яха сийдола цІи хьаьйца ца Ідаволадечча цунна тӀадожа бехитоккаме деккараш. Дизза уж кхоачашдеш, вина йола патнот а граждани а волаш из ваха везаш хилар.

— Школьни реформа боьх бе йолаелча гІоне дешар дикагӀа хьехара малагӀа методаш кораяьй шоана?

— Цу дахьке тха балха этгара лоархіамегІа дар — урока дикал айяр. Реформо ӀадехараниканкӀа дина, тха балха юкъе я лекционни а семинарски а занятей керда формаш, диспуташ, киноуроккаш, политика. Идеологе, культурно - массовни работа дешархочоа дуьхьал ӀадехараниканкӀа дина, Цу сонгІа, дешархоч оаха цперра Ӏомабу политически, правовоучени, мемуарни, художественни литератураца, периодически кепайоазонца болх бе.

Тха а динагӀоолча хьехархоч Т. Н. Китаевай (СПТУ-2), Н. И. Косаревай (СПТУ-8), Т. Н. Спесивцевай (СПТУ-11), №№ 4 ю 26 йолча профтехучилищай производственни дешара мастерий опыт шерра діаӀоовзийт кхъчарна, Хіанз даьр опыташ болх беш йоахь ӀадехараниканкӀа. Цул сонгІа, хіана кіобинеташца а мастерскешта а паспортнаша а доладеннад тхо.

Профтехобразование системе хьахиннай идейно - политически а интернационални а кхетам балдара кердо формаш. Цо шийла юкъеъяу кагархпой вахара ерриге оагІон. Ділдахача дешара шера советски халкъа революционни, тӀема а къьлъелани а сийлеи - моттигашка 422 поодлъй, 48 военизированни ловзар чакхдаьккхад, болх беш я интернационални дотгІалда 13 клуб. «Атеист» яха 12 клуб, тӀема - патриотически кхетам балдара 16 университет а я йолх беш.

СПТУ-3 дешаш да Ловски Халкъа Республика вина-кашш. Цуьх барт бола коллективга хинна бах ухасса советски а ловссни а кагарпой. Дешархочоа патриотически а интернационални а кхетам балдара школа хинна ділаэтгай тха дешархоча производственни практика чакхйоаха базови предприятеш а.

Уьх тӀехьхьарча хана динка шерденнад республика профтехучилищай Болгарерча, Венгреча, Германски Демократически Республикерча, Чехословакеча профтехобразование дешархочоа дотгІалда бувзамаш. Динка тоабенпаб тха атеистически ихкетам луш кагирхой кхебара болх а.

Вай мехка меттел, доазол арахьа в йовзай я тха «Нийсархо» яха халхара халкъа ансамбль. Дучха ха йоаш-ши Сирч, Египте. Турце, Грече динна цІаенай из. Ансамбло гІо ду советски обрядашпен цІейпхоь пропагандаца, эстетически а воспитательни а кхетам луш кагирхой кхебара.

Оаха баьккхар хіанз а хьалъяра гІа мара баш. Берча болх тоабара а школьни реформас ділдехарг ихкетам балдара болх тоабар. КіоагӀа а нийса ник1 лаьца а Ӏомаева общественни дисциплинашца хуръбогіча болхой карашна выходе маркси-систско - ленинскн мировоззрени, советски патриотизма а социалистически интернационализма а оанализ. Дешархочоа КіоагӀа а дика а довзийт оаха училище яьккха вавьнаҷул тӀехьагӀа. Болхдо яха сийдола цІи хьаьйца ца Ідаволадечча цунна тӀадожа бехитоккаме деккараш. Дизза уж кхоачашдеш, вина йола патнот а граждани а волаш из ваха везаш хилар.

— Школьни реформа боьх бе йолаелча гІоне дешар дикагӀа хьехара малагӀа методаш кораяьй шоана?

— Цу дахьке тха балха этгара лоархіамегІа дар — урока дикал айяр. Реформо ӀадехараниканкӀа дина, тха балха юкъе я лекционни а семинарски а занятей керда формаш, диспуташ, киноуроккаш, политика. Идеологе, культурно - массовни работа дешархочоа дуьхьал ӀадехараниканкӀа дина, Цу сонгІа, дешархоч оаха цперра Ӏомабу политически, правовоучени, мемуарни, художественни литератураца, периодически кепайоазонца болх бе.

Тха а динагӀоолча хьехархоч Т. Н. Китаевай (СПТУ-2), Н. И. Косаревай (СПТУ-8), Т. Н. Спесивцевай (СПТУ-11), №№ 4 ю 26 йолча профтехучилищай производственни дешара мастерий опыт шерра діаӀоовзийт кхъчарна, Хіанз даьр опыташ болх беш йоахь ӀадехараниканкӀа. Цул сонгІа, хіана кіобинеташца а мастерскешта а паспортнаша а доладеннад тхо.

Профтехобразование системе хьахиннай идейно - политически а интернационални а кхетам балдара кердо формаш. Цо шийла юкъеъяу кагархпой вахара ерриге оагІон. Ділдахача дешара шера советски халкъа революционни, тӀема а къьлъелани а сийлеи - моттигашка 422 поодлъй, 48 военизированни ловзар чакхдаьккхад, болх беш я интернационални дотгІалда 13 клуб. «Атеист» яха 12 клуб, тӀема - патриотически кхетам балдара 16 университет а я йолх беш.

СПТУ-3 дешаш да Ловски Халкъа Республика вина-кашш. Цуьх барт бола коллективга хинна бах ухасса советски а ловссни а кагарпой. Дешархочоа патриотически а интернационални а кхетам балдара школа хинна ділаэтгай тха дешархоча производственни практика чакхйоаха базови предприятеш а.

Уьх тӀехьхьарча хана динка шерденнад республика профтехучилищай Болгарерча, Венгреча, Германски Демократически Республикерча, Чехословакеча профтехобразование дешархочоа дотгІалда бувзамаш. Динка тоабенпаб тха атеистически ихкетам луш кагирхой кхебара болх а.

Вай мехка меттел, доазол арахьа в йовзай я тха «Нийсархо» яха халхара халкъа ансамбль. Дучха ха йоаш